СТАНОВИЩЕ

на КНСБ

Относно: Изпълнение на Програмата за управление на правителството в сектор Енергетика и искане за спешни действия по нетърпящи за отлагане мерки в производството на електроенергия от въглища

На 29 януари тази година, КНСБ изпрати отворено писмо до премиера на Република България, с което поискахме **писмена информация по изпълнението на всички точки от Споразумението** с правителството от 03.10.2023 г. и одобрено от НС на 04.10.2023 г. Поискахме също така да се насрочи среща за обсъждане на направеното и вижданията на правителството за следващи действия. Близо половин месец след това нямаме отговор на поставените от нас въпроси.

Тъй като почти всички точки от Споразумението вече са изтекъл срок КНСБ дава следната оценка за неговото изпълнение:

<u>По т.1</u>

Като първи ангажимент правителството декларира, че ще разработи механизъм за осигуряване на надеждността на енергийната система, чрез осигуряване на необходимия брой производствени синхронни турбогенератори в ТЕЦ „Марица-изток 2“ ЕАД. За целта следваше да се направят промени в подзаконови актове, като към момента нямаме информация да е започнала подготовката им.

Според КНСБ това задължение не е изпълнено, което поставя в риск работата на ТЕЦ 2 след края на м. юни 2024 г., когато централата няма да може да работи за регулиран пазар.

Освен това считаме, че правителство ясно и публично трябва да заяви, че не може да договори механизъм за капацитет, за да спрат спекулациите в тази посока. Считаме точка 1-ва (първа) от Споразумението за неизпълнена.

По т.2

След провеждането на една среща с ЕК с участие на синдикатите, за нас стана ясно, че предоговаряне на изискването за 40 % намаление на въглеродните емисии няма да има. Настояваме правителството да направи анализ за последствията от това за нашата страна, последствията за въгледобивната промишленост в частност и следващите действия по поетия ангажимент. За КНСБ точка 2 –ра от Споразумението също не е изпълнена.

По т.3

До този момент, в изпълнение на тази точка е представен проект на Енергийна стратегия на РБългария и проект на изменение на ИНПЕК, предложен за обществено обсъждане в незавършен вид. Проектът на ИНПЕК не беше съгласуван предварително със синдикатите и не сме участвали в неговата разработка. Настояваме за определяне на крайни срокове за приемане и на двата документа, след предварително съгласуване със синдикатите. Дотогава считаме точка 3 (три) за неизпълнена.

По т. 4

Категорично считаме тази точка от Споразумението за неизпълнена. Въпреки нашите настоявания за създаване на комитет за наблюдение с участието на социалните партньори, общините, ТЕЦ-те и мините, които да са гарант за прозрачността на процедурите по инвестиционни намерения във въгледобивните региони, такъв няма. Напротив, свидетели сме на всевъзможни опити за скандали, свързани с представени инвестиционни намерения в регион Стара Загора.

По т. 5

Считаме, че правителството трябва да предприеме мерки по създаване на механизъм, включващ финансиране и организиране на процесите по рекултивация (рехабилитация) на терените в мините и потенциалните терени за инвестиции в нисковъглеродна икономика. Според нас такава мярка е единствена възможност в момента за започване на дейности по рекултивация на терените по принципа „замърсителят плаща“, както и за пълноценно използване на средствата по ФСП с цел запазване на работни места.

По т. 6

КНСБ няма информация за предприети действия в изпълнение на тази точка.

По т. 7

Не са предприети действия за продължаване на преговорите по проекта на споразумение, представено на правителството от 19.09.2023 г.

КНСБ следи с особено внимание изпълнението на Програмата на правителството в част „Енергетика“, имайки предвид натрупаните проблеми в сектора и липсата на ясна стратегия, особено в краткосрочен план за решаването им. Освен посочените по-горе в обхвата на Споразумението, КНСБ е представяла в свои становища конкретни предложения и възможни решения по част от предвидените мерки в управленската програма:

1. В свое становище от 27.07.2023 г. относно Законопроект за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, в частта за либерализация на пазара на електроенергия за битовите потребители посочваме, че предлаганите промени ще създадат тежки социални проблеми поради невъзможността на битовите потребители да се адаптират към новите условия в такива кратки срокове. От друга страна промените поставят под въпрос работата на ТЕЦ „Марица – изток 2“ ЕАД, след края на месец юни, когато централата няма да произвежда електроенергия за регулиран пазар. Тези наши съображения не са взети предвид в приетият законопроект.

2. В края на миналата година Териториалните планове за справедлив преход бяха представени от правителството и приети от ЕК без съгласуване със социалните партньори. Програма „Развитие на регионите“ отговаря за изпълнението на мерките по Фонда за справедлив преход, предназначен за подпомагане на засегнатите от енергийния преход региони. В три последователни становища до Управителния орган на ПРР, КНСБ посочи, че разпределението на средствата по ФСП е направено по непрозрачен начин и без предварително съгласуване със синдикатите. Подчертахме, че средствата от ФСП са насочени основно към разкриване на нови работни места и защита на работниците и служителите, които ще

пострадат от затваряне на въглищните мини и тецове и не виждаме яснота как това ще бъде постигнато. Според КНСБ, финансовите оценки и предложените проектни мерки трябва да бъдат съпроводени с детайлен анализ за целесъобразност, който да гарантира защита на съществуващите работни места и откриване на нови такива в засегнатите региони.

3. По настояване на КНСБ правителството включи в управленската си програма изработване на цялостно интегрирано решение за ефективно управление и инвестиции, осигуряващи трансформация на комплекс „Марица-изток“ в процеса на енергиен преход. По информация на МЕ в края на месеца предстои подписване на договор с Европейската инвестиционна банка за разработване на т.н. Мастер план за комплекс „Марица – изток“. В разработването на плана ще участва и Световна банка.

В следващите дни и месеци предстоят значими промени сектора, свързани с изтичане на договора с ТЕЦ „Контур Глобал“, гарантиране работата на ТЕЦ „Марица-изток 2“ЕАД след месец юни 2024 г., значителното намаляване на добива на въглища от мини „Марица Изток“ за 2024 г. и др. Всичко това налага спешни решения и мерки за недопускане на срив в електроенергийната ни система, загуба на работни места и осигуряване на безопасни условия на труд в мините и тецовете, поради което настояваме за:

1. Спешно свикване на браншови съвет относно производствените програми на мини „Марица изток“ и ТЕЦ 2 за 2024 г.
2. Министерство на енергетиката, съвместно с ръководството на ТЕЦ 2 да представят предприетите мерки за осигуряване работата на централата след м. юни тази година.
3. Съгласно поетите политически ангажименти, настояваме за изготвяне от правителството на национална програма за компенсиране на работниците и служителите, засегнати от закриването на ТЕЦ и въглищни мини, която да бъде обсъдена и приета от социалните партньори.

4. МЕ да представи информация за напредъка по изработване на цялостно интегрирано решение за трансформация на енергийния комплекс Марица-изток (Master plan).
5. Министерство на енергетиката, съвместно с ръководството на ММИ да представят план за рекултивация на терените, във връзка с намаления добив на въглища.
6. Правителството да предприеме мерки за създаване на самостоятелно обособена структура, която да обхваща дейности по планиране и подготовка на терени за нови икономически дейности, след проведена рекултивация на площите в рудниците за лигнитни въглища. Рехабилитацията на терените изисква професионални умения, които отговарят в най-голяма степен на профила на работещите в мините, което позволява прилагане на чл.123 от КТ с запазване на всички останали условия на труд и придобивки по приложимите КТД.